

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích

Obecná škola (německá), Bošířany

1887-1937

Inventář

EL NAD č.: 6

AP č.: 118

Mgr. Pavel Dohnal

Jindřichovice 2014

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Počty žáků	8
Příloha č. 3: Řídící učitelé	9

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

Úvod

I. Vývoj původce archivního fondu

Mezníky správního vývoje školství před půlí 19. století představovaly všeobecný školní řád zveřejněný 6. 12. 1774 a „Politická ústava obecných škol“ ze dne 11. 8. 1805 (tzv. „Školní kodex“). Zákony ze sklonku 60. let 19. století pak zabezpečily základní organizační i funkční podobu školství prakticky až do pádu monarchie. Otázce dozoru nad školami se věnoval zákon č. 48/1868 RGBl. z 25. 5. 1868, jímž bylo církevní zasahování do školských záležitostí omezeno na pouhé zajišťování výuky náboženství. Řízení a kontrolu školství převzal stát prostřednictvím ministerstva kultu a vyučování zřízeného v roce 1867. Reformu školství pak dovršily říšský zákon č. 62/1869 RGBl. z 14. 5. 1869 a zemský zákon č. 26/1869 z. z. (8. 2. 1869), jimiž byly zřízeny školní rady (místní, okresní a zemské).

Místní školní rady, spravující školní obce, pečovaly o školy v místech svého působitě; jim nadřazené okresní školní rady, které na školních okresech dohlížely na nižší školy, dosazovaly učitele a zřizovaly nové školy a školní obce. Školní okresy byly územně totožné s tehdejšími politickými okresy, v případě Bošířan tedy okres Sokolov (1868-1913) a Loket (1913-1948).

Po ustavení Československa došlo jen k několika nejnutnějším úpravám školského systému. Nejvyšším orgánem školské správy se stalo ministerstvo školství a národní osvěty, jemuž byly podřízeny zemská školní rada (ZŠR) i okresní (OŠR) a místní školní rady. Nařízením vlády č. 608/1920 Sb. z. a n. ze 6. 11. 1920 byly OŠR formálně nahrazeny okresními školními výbory. Tzv. „malý školský zákon“ ze 13. 7. 1922 (č. 226/1922 Sb. z. a n.) obnovil a přidal některé další učební předměty a stanovil maximální počet žáků na 65-70 v jedné třídě.

Před rokem 1850 neměla škola v Bošířanech vlastní budovu, učilo v domech místních obyvatel, a sice 3 dny u domkářů a 6 dnů u sedláků. Roku 1854 byla získána koupí budova pro školu („Hirtenhäusl“), ta však zůstávala nadále jednotřídní. V 50. letech 19. století se v jedné třídě učilo až 70 žáků, na počátku školního roku 1891-1892 pak až 76 žáků. Prostory školy navíc nebylo možné řádně vytopit, což se projevovalo i na zdravotním stavu žáků. V roce 1893 konečně začalo vyučování v nově postavené školní budově¹ a k roku 1900 je škola již uváděna jako dvojtřídní. Později počet žáků značně klesal, např. ve školním roce 1927-1928 bylo ve škole 38 dětí, dalších 6 dětí chodilo do měšťanské školy v Horním Slavkově. Ve

¹ V kronice obce Bošířany je vlepena fotografie školní budovy.
SOka Sokolov, fond *Archiv obce Bošířany*, inv. č. 3, K 3, Kronika obce 1926-1939, s. 11.

30. letech se počet žáků dále snížil. Škola pravděpodobně existovala i po roce 1937, kdy končí zápisy ve školní kronice.

Po druhé světové válce přebíral agendu a inventář německých škol správce nejbližší české školy, konkrétní informace ke škole v Bošířanech se však zjistit nepodařilo.

V kronice školy (inv. č. 1, ukn 1) je otištěno razítko s nápisem „Volksschule in Poschitzau“.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Materiály fondu Obecná škola (německá), Bošířany byly pravděpodobně nejdříve uloženy v budově školy, v roce 1952 byly předány do městského archivu v Lokti a následně (1953) do nově ustaveného okresního archivu tamtéž.

Vzhledem k absenci spisového materiálu nebylo možné určit existenci spisového plánu.

Z fondu této školy je dochována pouze školní kronika z let 1887-1937 převzatá okresním archivem v roce 1953.

Vzhledem k torzovitosti archivního fondu je pravděpodobné, že došlo ke ztrátám nebo zničení dokumentů ještě před jejich předáním do archivu.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časový rozsah fondu je vymezen lety 1887-1937. Zachovalost fondu z hlediska časového, organizačního i obsahového je torzovitá, dochovala se pouze školní kronika z let 1887-1937.

Koncept inventárního seznamu fondu Obecná škola (německá), Bošířany v roce 1985 vypracoval archivář Stanislav Dvořák jako součást připravovaného skupinového inventáře. Tuto nedokončenou archivní pomůcku v červnu 2002 zkorigovali a doplnili PhDr. Vladimír Vlasák a Eva Vlasáková, platná pravidla však již neumožňovala tvorbu skupinových inventářů.

Jediná zachovaná archiválie tohoto fondu, kronika školy (inv. č. 1), byla v inventárním seznamu zařazena do oddílu knihy mezi ostatní knihy.

Rukopis úvodu nedokončeného skupinového inventáře z roku 1985 zmiňuje skartaci, při níž byly z fondů vyřazeny obsahově bezvýznamné archiválie, podrobnosti v případě fondu Obecná škola (německá), Bošířany však neuvádí.

V průběhu nového inventárního zpracování fondu nebyl vyřazen žádný materiál, nedošlo rovněž k žádným restaurátorským či konzervačním zásahům. Původní počet 1 evidenční jednotky (1 úřední kniha) zůstal zachován, stejně jako rozsah fondu v bm (0,02 bm úřední knihy) či časový rozsah 1887-1937. Označení evidenčních jednotek v inventárním seznamu se řídí dodatkem k metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 (čj. SOAP/006-1300/2014). Podle metodického návodu č. 1/2009 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra v Praze ze dne 1. srpna 2009 čj. MV-54575-1/AS-2009 byl původní název archivního fondu změněn na Obecná škola (německá), Bošířany, čemuž odpovídá i nová značka fondu OŠN Bošířany.

Po jazykové stránce je fond německý. Fyzický stav archiválií lze označit za uspokojivý, restaurátorský zásah není vyžadován.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Torzovitý stav archivního fondu dovoluje omezené možnosti badatelského využití, protože se v něm zachovala pouze školní kronika (inv. č. 1, ukn 1; existuje rovněž v digitální formě).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Obecná škola (německá), Bošířany uspořádal, zinventarizoval a úvod k inventáři napsal v listopadu 2011 až lednu 2012 ve Státním okresním archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích Mgr. Pavel Dohnal.

V Jindřichovicích dne 25. 11. 2014

Mgr. Pavel Dohnal

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny archivní

SOKA Sokolov, fond *Archiv obce Bošířany*, inv. č. 3, K 3, Kronika obce 1926-1939.

Prameny vydané

Gesetz- und Verordnungs-Blatt für das Königreich Böhmen. 1869.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Österreich. 1867, 1868, 1869.

Sbírka zákonů a nařízení státu Československého. 1920, 1922.

Literatura

HANZAL, Josef. Rozvoj nižšího školství v Čechách na konci 18. století. *Acta universitatis Carolinae*, tomus VII, fasc. 1, Praha, 1966.

Heimatkunde des politischen Bezirkes Falkenau. Sokolov : Bezirkslehrerverein Falkenau, 1898.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KÁDNER, Otakar. Školství v republice československé. *Československá vlastivěda*, sv. 10, Praha, 1931.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník království Českého*. Praha : Bursík & Kohout, 1895.

Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, zvláštní příloha č. 2, s. 215-309.

OTCOVSKÝ, Ivan. *Soupis učitelských a školských spolků v Čechách do roku 1900*. Praha : Ústav československých a světových dějin, 1977.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, díl 15. (Elbogner Kreis)*. Praha, 1847.

Statistický popis školních okresů Čech. Praha, 1884.

VLASÁK, Vladimír – VLASÁKOVÁ, Eva – DVOŘÁK, Stanislav. *Přehled vývoje správního rozdělení okresu Sokolov*. Sokolov : Okresní národní výbor v Sokolově, 1978.

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
č.	číslo
čj.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
např.	na příklad
OŠR	okresní školní rada
RGBL.	Zákoník říšský
s.	strana
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení státu československého
SOA	státní oblastní archiv
SOkA Sokolov	Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích
tzv.	tak zvaný
ukn	úřední kniha
ZŠR	zemská školní rada
z. z.	Zákoník zemský království Českého

Příloha č. 2: Počty žáků

Školní rok	Celkem	Chlapců	Dívek
1887/1888	61	29	32
1892/1893	76	39	37
1897/1898	77	35	42
1902/1903	70?		
1907/1908	48?		
1912/1913	53		
1917/1918	64		
1922/1923	54	24	30
1927/1928	38	13	25
1932/1933	36	9	27
1936/1937	22	8	14

Příloha č. 3: Řídící učitelé²

do 1887:

Andreas Hess, Christoph Gräf

Scheffl

Josef Sacher

Franz Kolb

Eduard Zhoržel

Anton Kindler

Ludwig Erlbeck

Albrecht Wiesner	1887-1899	
Josef? Franz Enderle	1899-1922	
Hans Kern	1922-1925	(zastupující)
Josef Kraus	1925-1926	
Franz Berdan	1926-1930	
Anton Hänpl	1930-1931	(zastupující)
Richard Ratka?	1931-1932	
Franz Freidleben	1932-1936	
Ferdinand Möckl	1936	
Anna Tröger	1936	
Franz Warta	1936	

² Podle kroniky školy.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
I. Knihy			
A. Ostatní knihy			
1	Kronika	1887-1937	ukn 1

Název archivní pomůcky:	Obecná škola (německá), Bošířany
Značka archivního fondu:	OŠN Bošířany
Časový rozsah:	1887-1937
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,02 (úřední knihy 0,02)
Stav ke dni:	25. 11. 2014
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Pavel Dohnal
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Pavel Dohnal
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	5
Schválil:	Mgr. Vladimír Mach

dne 25. 11. 2014 – čj. SOAP/080-0286/2014-01-70.01